

Mishnah Shabbat, chapter 3

משנה שבת פרק ג

(1) If a [double] stove is heated with stubble or rakings, a pot of cooked food may be placed thereon [before the Sabbath, to remain warm on the Sabbath]; with peat [of pressed olives or sesame] or wood: one may not [before the Sabbath] place [a pot there] until he sweeps [out the embers] or covers [the embers] with ashes [lest he come to stoke the embers to maintain or increase the heat under the dish on the Sabbath, thereby constituting kindling a labor forbidden on the Sabbath]. The School of Shammai maintain, [Only] hot water [may be placed on the stove after sweeping or covering], but not a dish [because he may want it to cook more, and the stove cannot be swept out completely of all embers]; but the School of Hillel rule, Both hot water and a dish. The School of Shammai maintain, One may remove [the water], but not put [it] back [on the stove, even if it is swept, for this would then have an appearance as though he were cooking]; but the School of Hillel rule, One may put [either hot water or a dish] back as well [but only while it is still in the person's hand; if, however, he placed the pot down, he may not return it to the stove even according to the School of Hillel, for they agree,

א כירה שהסיקוה בקש ובגבבא, נותנים עליה תבשיל, בגפת ובצעים, לא יתן עד שיגרוף, או עד שיתן את האפר. בית שמאי אומרים, חמין אבל לא תבשיל. ובית הלל אומרים, חמין ותבשיל. בית שמאי אומרים, נוטלין אבל לא מחזירין. ובית הלל אומרים,

רבנו עובדיה מברטנורא

א כירה. מקום עשוי בארץ כדי שפיתת שתי קדירות והאש עוברת תחת שתי הקדירות: בגבבא. עצים דקים כקש שגובבין מן השדה: נותנים עליה תבשיל. מערב שבת להשהותו שם בשבת: בגפת. פסולת של זיתים ושומשמין לאחר שהוציאו שמן: לא יתן. מערב שבת כדי להשהותן שם בשבת: עד שיגרוף. הגחלים ויוציאם מן הכירה: או עד שיתן את האפר. על גבי גחלים לכסותם ולצננם. וטעמא, גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת כדי למהר בישולו. ודוקא בתבשיל שלא בשל כל צרכו, או אפילו בשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו, הוא דגורין שמא יחתה, אבל תבשיל שלא בשל כלל, או שבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו, מותר להשהותו על גבי כירה אע"פ שאינה גרופה וקטומה, ולא חיישין שמא יחתה הואיל והסיח דעתו ממנו. וכן תבשיל שבשל כל צרכו והשליך בתוכו אבר חי סומך לבין השמשות עשה הכל בתבשיל שלא בשל כלל, שהרי הסיח דעתו ממנו: בית שמאי אומרים. מים חמין נותנין על גבי כירה לאחר שגרף, דלא צריכי לבשולי וליכא למגור שמא יחתה: אבל לא תבשיל. אע"פ שגרף, שאי אפשר לגרף כל הגחלים עד שלא ישאר שם ניצוץ אחד ואתי לחתיי מאחר דניחא ליה בבשוליה: בית שמאי אומרים נוטלין וכו'. אפילו חמין דשרינן להשהות על גבי כירה גרופה ושנתן את האפר, לאחר שנטלן אין מחזירין, דמחזי כמבשל בשבת: ובית הלל

that this would then have an appearance of cooking].

(2) If an oven [wide at the bottom and narrow at the top] was heated with stubble or rakings, one must not place [a pot, etc.] either inside or on top [because it retains heat better than the stove discussed in Mishnah 1]. If a *kuppah* [a square oven, with an

intermediate degree of heat, between that of the “stove” and that of the “oven”] was heated with stubble or rakings, it is like [i.e., it has the same law as] a double stove [discussed in Mishnah 1]; with peat or timber, it is like an oven.

(3) One must not [on the Sabbath] place an egg at the side of a kettle for it to be [slightly] cooked, and one must not break it into a [solar heated] cloth [for it to be fried; because the derivatives of solar heat are prohibited Rabbinically as are the derivatives of fire, because, if one places food to cook on an item which was heated by the sun, it is not always apparent to someone who may be watching, that its heat was radiated by the sun and not by a flame]; but Rabbi Yose permits it [for he does not hold that the derivatives of solar heat are as the derivatives of fire; the law is not in accordance with Rabbi Yose]. And one may not cover it in sand or road dust for it to be roasted. [Here even Rabbi Yose prohibits, since this may be compared to *hatmanah* — insulating, alternatively, lest he move the sand, which would be a derivative of plowing].

רבנו עובדיה מברטנורא

אומרים. בין חמין בין תבשיל יכולין להחזיר לאחר שנטלן. ולא שרו בית הלל להחזיר אלא בעודן בידו, שלא הניחן על גבי דבר אחר, אבל לאחר שהניחן בקרקע או על גבי דבר אחר אסור להחזירן אפילו לבית הלל, דהוי כמטמין לכתחילה בשבת: **ג** תנור. מתוך שצר למעלה ורחב למטה נקלט חומו לתוכו טפי מכירה, ואפילו הסיקוהו בקש ובגבבא חיישינן שמא יחתה, דלעולם אינו מסיח דעתו ממנו: **בין מעל גביו.** לסמוך אצל דפנו: **כופח.** עשוי ככירה אלא שארכו כרחבו ואין בו אלא מקום שפיתת קדירה אחת והאש עוברת תחתיו. והבלו רב מהבל הכירה, שהכירה פתוחה מלמעלה שיעור שתי קדירות והכופח אין פתוח אלא שיעור קדירה אחת, ופחות מהבל התנור: **ג** אין נותנין. בשבת: **ביצה בצד המיחם.** קומקום של נחושת שמחממים בו המים על גבי האש: **שתתגלגל.** שתיצלה קצת עד שתהא מגולגלת, כלומר מעורבת: **ולא יפקיענה בסודרין.** לא ישברנה על סודר שהוחם בחמה כדי שתיצלה בו, דגורין תולדות חמה אטו תולדות האור: **ורבי יוסי מתייר.** דסבר לא גורין תולדות חמה אטו תולדות האור. ואין הלכה כרבי יוסי: **לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים.**

אף מחזירין: **ב** תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא, לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו. **כפח** שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה ככירים, בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור: **ג** אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל. **ולא יפקיענה בסודרין.** **ורבי יוסי מתייר.** **ולא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה:**

(4) It once happened that the people of Tiberias did thus: They conducted a pipe of cold water through a canal of the hot springs [so that water passing through the pipe would be heated by the hot springs]. The Sages said to them, If [hot water is drawn from the pipe] on the Sabbath, it is like hot water heated on the Sabbath, and it is

both forbidden for washing and for drinking; if on a Festival: it is like water heated on a Festival, which is forbidden for washing but permitted for drinking. If a *muliar* [a vessel consisting of a large inner chamber for water and a smaller outer chamber containing coals, used for boiling water] was cleared [of its] coals, one may drink from it on the Sabbath [because, essentially, it merely maintains heat], but regarding an *antiki* [a copper vessel with an upper chamber for the water, and a lower chamber for the coals, which heat the copper; even after the removal of the coals from the lower chamber it retains intense heat, causing the water to actually be heated on the Sabbath, and therefore], even if its coals have been cleared one may not drink from it.

(5) If a [copper] kettle [placed on the fire to heat water] is removed [from the fire, and it contains hot water], one may not pour [a small amount of] cold water

רבנו עובדיה מברטנורא

שהוחמו מכת החמה. ובהא לא שרי רבי יוסי, דגזר חול אטו רמץ, הואיל ותרוייהו דרך הטמנה אתי למימר מה לי רמץ מה לי חול. אי נמי גזר רבי יוסי שמא יזיז עפר ממקומו, שמא לא יהא שם חול עקור ככל הצורך ואתי לאזוזי עפר הדבוק, והוי תולדה דחורש: **ד סילון**. צינור שממשיכין המים לתוכו. והיה אותו צינור משוקע בחמי טבריה ומתחמם מכח אותם המים החמים, וכשהיו המים צוננין נמשכין בתוכו מתחממים באותו סילון שנתחמם בתוך חמי טבריא. ואמרו חכמים שהמים שנמשכו באותו צינור בשבת דינם כדין חמין שהוחמו בשבת, שאסורין לרחוץ בהן אפילו אבר קטן ואסורין אף בשתיה, והמים שעוברין בוביום טוב דינם כדין חמין שהוחמו ביו"ט, שאסורים לרחוץ בהם כל הגוף אבל מותר לרחוץ בהן ידיו ורגליו ומותרין בשתיה. והלכה כחכמים. וחזרו בהם אנשי טבריא ושברו את הסילון: **מוליאר**. פירשו בגמרא מים מבפנים וגחלים מבחוץ, והוא כלי שיש לו בית קיבול קטן אצל דפנו מבחוץ מחובר לו, ונותנין שם גחלים, והמים בקיבולו הגדול. ואם גרפוהו מן הגחלים מבעוד יום שותין מן המים שבקיבולו הגדול בשבת ואף על פי שהוחמו קצת מחמת כלי, לפי שאינו מוסיף הבל אלא משמר ומקיים חום שלהם שלא יצטננו: **אנטיכי**. הוא כלי נחושת שיש לו שתי שולים ומשימין המים למעלה והאש למטה בין שתי השולים, ומתוך שהאש למטה בין שתי השולים חומו נשאר הרבה, ואע"פ שגרף הגחלים מערב שבת המים מתחממים בו בשבת, לפיכך אין שותים מהם בשבת: **ה המיחם**. קומקום של נחושת שמשמין אותו על גב האש לחמם המים שבתוכו: **שפינהו**.

into it to heat it [the cold water, for this would constitute cooking], but one may pour [at one time a large amount of water] into it [the kettle, so that all the water becomes lukewarm] or into a goblet [even though this is a *kli sheni*, a vessel twice removed from the fire, it is permitted only] in order to make it lukewarm; [a small amount of water, however, may not be put into it in order to heat it, for this Tanna holds that even a *kli sheni* effects cooking. The following law regarding a pot teaches, however, that a *kli sheni* does not effect cooking, and this is the *halachah*]. If a stewpot or a boiling pot is removed [at twilight on Friday, still] seething [from the fire], one must not put spices into it [since this is a *kli rishon*, i.e., a vessel only once removed from the fire and is capable of cooking things placed into it]. But one may put [the spices] into a dish or a tureen [which contains the food poured into it from the pot, since this is already twice removed from the fire and is therefore a *kli sheni*]. Rabbi Yehudah said, He may place [spices] into anything [even a *kli rishon*, a vessel once removed from the fire. Rabbi Yehudah maintains that spices can only be cooked directly over a flame] except something containing vinegar or brine [because they too can cook spices].

(6) One may not [on the Sabbath] place a vessel under a lamp to catch the oil [at present, the vessel may be handled for a number of purposes. Once oil drips into it, however, it may not be moved for the oil is *muktzah*, and, in the opinion of

רבנו עובדיה מברטנורא

מעל הכירה, ויש בתוכו מים חמין: לא יתן לתוכו. מים מועטים כדי שיתחממו מן המים החמין שנשארו בתוך המיחם, דהוה ליה כמבשל בשבת: אבל נותן לתוכו. מים מרובים עד שישובו הכל פושרין: או לתוך הכוס. ואע"פ שהוא כלי שני דוקא להפשירן מותר, אבל מועטים כדי שיחמו לא, דס"ל להאי תנא דכלי שני מבשל. ולקמן תנינן אבל נותן הוא לתוך הקערה, דמשמע דכלי שני אינו מבשל. והלכה דכלי שני אינו מבשל: שהעבירן. מן האור: מרותחין. בין השמשות: לא יתן לתוכן תבלין. משתחשך, דכלי ראשון כל זמן שרותח מבשל: אבל נותן הוא לתוך הקערה. דכלי שני אינו מבשל: תמחוי. כמין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכו ומשם מערה לקערות: לכל הוא נותן. אפילו בכלי ראשון, חוץ מדבר שיש בו חומץ או ציר הנוסף ממליחת דגים, שהם מבשלין התבלין. ואין הלכה כרבי יהודה. ודוקא תבלין הוא דאסור ליתן בכלי ראשון אפילו לאחר שהעבירו מן האור, אבל מלח אפילו בכלי ראשון לא בשלה אלא על גבי האור בלבד, לפיכך מותר לתת מלח אפילו בכלי ראשון לאחר שהעבירו מן האור: ו אין נותנין. בשבת: כלי תחת הנר לקבל בו את

this Tanna, one may not cause a vessel to become immovable, for it is as though he joins it to the lamp on the Sabbath]. But if it is placed there before sunset, it is permitted. And one may not benefit from it [the oil that drips into the vessel on the Sabbath],

because it is not of *mukhan* [i.e., assigned for use on the Sabbath, since this oil originally had been intended to be used as fuel for the lamp]. A new [unused] lamp may be handled [since it never became sooty it can be utilized for other purposes], but not an old one [once used it is *muktzah* because of its repulsiveness]. Rabbi Shimon says, All lamps may be handled except a lamp [actually] burning on the Sabbath [lest it be extinguished]. A vessel may be placed under a lamp [on the Sabbath] to catch the sparks, but one must not pour water into it [even on Friday], because he extinguishes [them, i.e., since it is prohibited to pour water into such a vessel while the sparks are falling, the Rabbis therefore instituted a prohibition against filling it with water, even before the Sabbath].

רבנו עובדיה מברטנורא

השמן. המטפטף, משום דשמן מוקצה הוא, ואסור לבטל כלי מהיכנו, כלומר להושיב כלי במקום שלא יוכל עוד ליטלו משם, דהוה ליה כקובע לו מקום ומחברו בטיט ודמי למלאכה, וכלי זה משיפול בו השמן מוקצה הוא ואסור לטלטלו: **אין ניאותין.** אין נהנין מן השמן המטפטף מן הנר בשבת: **לפי שאינו מן המוכן.** שכבר הוקצה להדלקה: **מטלטלין נר חדש.** שאינו מאוס וחזי לאשתמושי ביה: **אבל לא ישן.** דמוקצה מחמת מיאוס הוא: **חוץ מן הנר הדולק.** בעוד שהוא דולק אסור, גזירה שמא יכבה. ולית ליה לרבי שמעון מוקצה מחמת מיאוס ולא מוקצה מחמת איסור. ואין הלכה כרבי שמעון שמתיר לטלטל כל הנרות חוץ מן הנר הדולק, שנר שהדליקוהו לילי שבת אע"פ שכבה אסור לטלטלו כל אותו שבת, דמיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכלילי יומא, אבל בשאר נרות הלכה כמותו, שאין מוקצה לשבת אלא מוקצה מחמת חסרון כיס דמודה ביה ר"ש: **נותנין כלי תחת הנר.** בשבת: **לקבל ניצוצות.** של שלהבת הנוטפות מן הנר כדי שלא ידלק מה שתחתיו, דניצוצות אין בהם ממש ואין הכלי מבוטל מהיכנו בהכי: **ולא יתן לתוכו מים.** ואפילו מערב שבת, דגורנין ערב שבת אטו שבת, ובשבת אי הוה עביד כי האי גוונא הוי מכבה וחייב, הילכך בערב שבת אסור:

מבעוד יום, מתר. ואין נאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן. רבי שמעון אומר, כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה: